

Edice a materiály

Zakázaná Praha

(Protektorátní autonomie v zrcadle jednoho zákazu)

Vstupovali jsme do doby, kdy nejen politickou, ale celou národní literaturu ovládl jinotaj, historická narážka a výpůjčka, které měly hovořit do přítomnosti za nás... František Kutnar¹⁾

Likvidací pomnichovské republiky a vytvořením protektorátu Čechy a Morava na základě Hitlerova výnosu ze dne 16. března 1939²⁾ byla česká společnost postavena před novou skutečností. Nátlak nacistického Německa z období tzv. druhé republiky (říjen 1938 až 14. - 15. březen 1939)³⁾ byl vystřídán přímým obsazením českomoravského prostoru a vytvořením systému okupační správy reprezentované v její nejvyšší úrovni úřadem říšského protektora. Zároveň však byla protektorátu Čechy a Morava na základě článku 3 Hitlerova výnosu o zřízení protektorátu poskytnuta autonomie a autonomní správa byla vykonávána domácími orgány s vlastními úřady a úředníky.⁴⁾ Tato dvojkolejnost v řízení protektorátu se stala jedním z průběžských kamenů postoje české společnosti k nově vzniklé situaci. Na jedné straně se na řízení protektorátu podílela domácí politická reprezentace a tento fakt vedl u obyvatelstva k vytváření iluze o možnosti zachování dosavadního charakteru národního života, samozřejmě s určitými změnami. Na straně druhé bylo zřízení protektorátu provázeno projevy nesouhlasu a odporu vůči nacistické agresi. V prvním případě nalezl uvedený postoj svůj výraz v prosazování tzv. protektorátní autonomie předními představiteli českého politického života v čele s protektorátním státním prezidentem JUDr. E. Háchou,⁵⁾ který vedl později po nástupu Reinharda Heydricha do úřadu zastupujícího říšského protektora k přímé kolaboraci s Hitlerovou Třetí říší. V druhém případě nalézala nespokojenost se stávající situací vyústění v ilegální práci rodících se složek domácího odboje.⁶⁾

1) František Kutnar, *Generace Brázdy*. Praha 1992, s. 177.

2) *Výnos Vůdce a říšského kancléře ze dne 16. března 1939 o Protektorátu Čechy a Morava*. Sbírka zákonů a nařízení 1939. Praha 1939, s. 375 - 376.

3) Blíže viz: Tomáš Pašák, *Česká společnost po Mnichovu a za druhé světové války*. Vlastivědný sborník Podbrdská 4, 1970, s. 7 - 54.

4) Článek 3.

(1) Protektorát Čechy a Morava jest autonomní a spravuje se sám.

(2) Vykonává svoje výsostná práva, náležející mu v rámci protektorátu, ve shodě s politickými, vojenskými a hospodářskými potřebami Říše.

(3) Tato výsostná práva jsou vykonávána vlastními orgány a vlastními úřady s vlastními úředníky.

Výnos Vůdce a říšského kancléře ze dne 16. března 1939 o Protektorátu Čechy a Morava. Sbírka zákonů a nařízení 1939. Praha 1939, s. 375.

5) Nastoupenou linii spolupráce domácích protektorátních politických kruhů s Němci charakteristicky dokládá rozhlasový projev Ing. Jaromíra Nečase z 15. března 1939: "...Radím vám proto a prosím vás, zvláště dělníky a všechny pracující lid, zachovejte klid, pracujte, vydržte nyní, co osud přinesl. Každý nepředložený akt by mohl těžce poškodit náš stát i náš národ. Je nutné, aby každý z nás sám u sebe jasně pochopil, že se musíme správně a rychle orientovat v životním prostoru, který zbývá našemu národu. Jsme teď malou zemí s velmi rozvinutým a technicky pokročilým hospodářstvím. Bez spolupráce s Německem, svým největším sousedem, bychom neuhájili své existence. Žijeme uprostřed německého národa, obklopeni kolem dokola německým lidem. Máme s ním sta společných zájmů hospodářských a kulturních..." *Kapitoly z dějin čs. rozhlasu IV*. Praha 1966, s. 230 - 231.

6) Mezi domácími odbojovými skupinami vedle ilegálního komunistického hnutí zaujímal přední místo organizace Petiční výbor Věrní zůstaneme, Obrana národa a Politické ústředí, které se na jaře roku 1940 spojili v Ústřední vedení odboje domácího. Blíže viz např.: Karel Šteiner - Veselý, *Cestou domácího odboje. Bojový vývoj domácího odbojového hnutí v letech 1938 - 1945*. Praha 1947; Jaroslav Koutek, *Tichá fronta*. Praha 1985; Jan Gebhart - Jaroslav Koutek - Jan Kuklík, *Na frontách tajné války*. Praha 1989.

Přislíbená autonomie měla své přesně vymezené místo v celkové koncepci nacistické germanizace českých zemí. Cílem této politiky, jejíž myšlenka byla ovšem již staršího data,⁷⁾ bylo nejprve dosáhnout politické asimilace českého obyvatelstva, po které měla následovat asimilace národnostní. Samotná idea germanizace vycházela z prosazování tzv. "říšské myšlenky" hlásající historickou i mocenskou sounáležitost českých zemí s německou Říší. Jejím prostřednictvím měli být Češi přivedeni k poznání, že jedině život v rámci německé pospolitosti je jediným možným řešením jejich národního života. Poskytnutá autonomie za německého protektorství měla v tomto směru sehrát svoji úlohu: "...Součástí nacistické okupační politiky vůči protektorátu bylo zejména v počátečním období - a zvláště do vypuknutí 2. světové války - zdůrazňování tzv. protektorátní autonomie a v jejím rámci i »českého kulturního svérázu«, což inspirovalo a limitovalo propagandistickou konstrukci »protektorátního vlastenectví«, které měl šířit především protektorátní tisk..."⁸⁾

Reakce české společnosti v této době nebyla ovšem taková, jak by si Němci přáli.⁹⁾ Východisko z "glajchšaltování" národního života nacházela v obranně kulturní orientaci zdůrazňující návrat ke kořenům národní existence, tedy návrat do minulosti.¹⁰⁾ Pozitivní úlohu sehrála v tomto směru v počátečním období protektorátu i oficiální protektorátní politická reprezentace opírající se o jedinou legálně povolenou politickou instituci - Národní souručenství.¹¹⁾ Představa, že by se Národní souručenství, které ve vztahu k německým okupačním úřadům vystupovalo konformně a později nastoupilo linii přímé kolaborace, mohlo stát trvalou organizačně vyjádřenou jednotou českého národa, byla sice nereálná, ale přesto tato organizace vystupovala především v roce 1939 v roli legálně trpěné platformy českého národního vlastenectví. Významně se v tomto směru prezentovala jako organizátor řady masových shromáždění prodchnutých silným národním duchem.¹²⁾ Vzdušná národně vlastenecká vlna se ovšem neprojevovala jen na těchto akcích. Konala se řada dalších masových národních shromáždění,¹³⁾ jejichž vrcholem byla národní mani-

7) Již v roce 1932 A. Hitler prohlásil: "...Česko-moravskou kotlinu osídlíme německými sedláky. Čechy vystěhujeme na Sibiř nebo do volžských oblastí...Češi musí pryč ze střední Evropy..." Hermann Rauschning, *Gespräche mit Hitler*. New York 1940, s. 42.

8) Jan Kuklík, *Některé aspekty života Prahy v první fázi nacistické okupace v zrcadle ilegálního tisku (Poznámky na okraj rozsáhlé problematiky)*. Documenta Pragensia, 1986, č. VI/2, s. 416.

9) Přesto, že se řada autorů věnovala nebo věnuje otázkám kolaborace a postojům českého obyvatelstva za protektorátu (F. Janáček, J. Křen, V. Kural, J. Kuklík, T. Pasák, J. Tesař a dal.), postrádáme do dnešní doby modelovou a typologickou analýzu tohoto jevu, která by umožnila zaujímat kvalifikovanější stanoviska k tomuto problému.

10) Národně obranné postoje české společnosti v roce 1939 byly posilovány i jejím přesvědčením o dočasnosti protektorátu. Toto přesvědčení ještě zesílilo po vpádu nacistických vojsk do Polska v září 1939 a vstupu Francie a Anglie do války proti Německu.

11) Národní souručenství (NS) jako jediná povolená protektorátní politická organizace ustavená na jaře 1939 nahradila Stranu národní jednoty a Národní stranu práce, které zanikly na konci března 1939. 21. března 1939 jmenoval prezident JUDr. E. Hácha na základě složení předmnichovské vládní koalice výbor NS v počtu padesáti osob a 6. dubna 1939 bylo NS prohlášeno za jedinou politickou stranu v protektorátu. 15. ledna 1943 se NS přeměnilo v korporaci s převážně kulturními a výchovnými úkoly a v této podobě existovalo až do svého zániku v květnu 1945.

12) Pod patronací Národního souručenství probíhal např. převoz ostatků básníka Karla Hynka Máchy z Pantheonu Národního muzea na vyšehradský Slavín ve dnech 6. a 7. května 1939 (v Národním muzeu byly básnickovy ostatky uloženy po záboru Litoměřic na podzim roku 1938). Předsednictvo Národního souručenství a jeho pražské vedení se také zúčastnilo 6. července 1939 vzpomínkových oslav Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí.

13) Např.: národní pouti na Říp 30. dubna 1939, ke svatému Vavřinečku u Domažlic 13. srpna 1939 a na Hostýn 20. srpna 1939.

festace 28. října 1939, které předcházela bojkot pražské tramvajové dopravy v den výročí mnichovské dohody.¹⁴⁾

Uvedená vlna vlastenectví jako výraz ohrožené národní existence, která zachvátila českou společnost, byť nesoucí se mnohdy na vlnách oficiální ideologie protektorátní politické reprezentace, byla provázána zvýšeným zájmem o různé oblasti kulturního a uměleckého života.¹⁵⁾ Koncerty České filharmonie a představení v Národním divadle byly nejen významnou společenskou, ale především vlasteneckou záležitostí. Nejpohotověji však reagovala literatura: "...působivost slova na veřejnost, jeho jiskra, podpalující život v temné kobce protektorátu, jeho duch oponující oficiální ideologii i mnohovýznamovost pesimistických či optimistických obrazů, byly znovu podřízeny »hledisku obecného národního prospěchu« a »potřebě holé národní existence«, odkázané na pohyb vojenských front soudobé světové války a na charakter lidových mas národa, jeho kultury i vědomí jeho historických tradic a zkušeností..."¹⁶⁾ V rámci kulturní autonomie, byť omezované,¹⁷⁾ se literatura snažila ve více či méně zastřenější formě probouzet a oživovat pomocí poezie národní vědomí zdůrazňováním vztahu k domovu a k vlasti,¹⁸⁾ prostřednictvím programového historismu upevňovala pocit pevného národního zakotvení v dějinách¹⁹⁾ a beletrií dávala zapomenout na tíživou protektorátní realitu.²⁰⁾ Přímá výpověď byla nahrazena jinotajem a alegorií a symbolika tradic deklarovala často rezistentní postoj ke skutečnosti.

Stranou nestál ani český film, byť se potýkal s řadou problémů vyplývajících z jeho specifického postavení v porovnání s jinými sférami kulturního a uměleckého života. Zejména díky rychlému ovládnutí filmové výroby, distribuce a cenzury²¹⁾ německými úřady se ocitl ve složitém postavení. Jako první se vyjádřil k současné situaci dokumentární a zpravodajský film, který měl proti hranému filmu²²⁾ kratší výrobní lhůty a byl pohotovější i námětově. V roce 1939 byla natočena řada krátkých filmů, které překračovaly rámec běžných reportážních a dokumentárních snímků a mnohdy s překvapující otevřeností odrážely nálady českého obyvatelstva.²³⁾ Významné místo

14) Blíže viz: *Dokumenty z historie československé politiky 1939 - 1943*. II. Praha 1966, s. 479 - 488; Tomáš P a s á k, *Protiněmecké demonstrace ve středních Čechách na podzim roku 1939 a postoj ilegální KSČ (Část první: Politické a organizační předpoklady)*. Středočeský sborník historický 13, 1978, s. 5 - 24; též, *Protiněmecké demonstrace ve středních Čechách na podzim roku 1939 a postoj ilegální KSČ (Část druhá: Průběh a ohlas demonstrací)*. Středočeský sborník historický 14, 1979, s. 5 - 25.

15) Blíže viz: František Springer, *Důvěrná zpráva gestapa o českém kulturním úsilí v roce 1940*. "Svobodný zítřek" 2, 1946, č. 3, s. 8; Josef Tomeš, *Ve stínu války a okupace*. Dějiny zemí koruny české II. Praha 1992, s. 236 - 248.

16) František Červinka, *Útěk do historie (z kapitol o české kultuře za okupace)*. Historické studie (samizdat). Praha 1978, s. 146.

17) Srov.: Jiří Doležal, *Vztah nacistů k české kultuře*. Historické studie. Studie z československých dějin (samizdat). Praha 1979, s. 4 - 45; *Dokumenty z historie československé politiky 1939 - 1943*. II. Praha 1966, s. 454 - 469.

18) Viz např. básnické sbírky: František Halas, *Naše paní Božena Němcová* (Praha 1940); Josef Hora, *Jan Houslista* (Praha 1939); Vítězslav Nezval, *Pět minut za městem* (Praha 1940); Jaroslav Seifert, *Vějíř Boženy Němcové* (Praha 1940).

19) Blíže viz: Josef Tomeš, *Historie v čase zkoušky*. Praha 1992.

20) Blíže viz: Jiří Doležal, *O českém písemnictví v době protektorátu*. Historické studie (samizdat). Praha 1984, s. 1 - 78.

21) Srov.: Jiří Doležal, *Český film za protektorátu*. Historické studie. Studie z moderních dějin (samizdat). Praha 1984, s. 107 - 176; Jaroslav Brož - Myrtil Frída, *Historie československého filmu v obrazech 1930 - 1945*. Praha 1966.

22) K tomu srov.: Ivan Klimeš, *Národně obranné tendence v hraném filmu za protektorátu*. "Iluminace" 1, 1989, č. 1, s. 53 - 77.

23) Patří sem například filmy o převozu ostatků K. H. Máchy z Národního muzea na Vyšehrad a o pouti ke sv. Vavřínečku na Domažlicku. Do stejné kategorie náleží i český filmový týdeník Aktualita, který pod redakčním vedením Jindřicha Elblu a Jindřicha Brichty zařazoval do svého zpravodajství různé reportáže z národopisných a kulturních slavností.

24) Viz: *Pražské baroko* (Jindřich Brichta, 1939), *Svatý Jiří na hradě pražském* (Jindřich Brichta, 1939).

zaujímají mezi krátkými filmy této doby filmy věnované Praze zobrazující ji jako symbol české státnosti a síly české země.²⁵⁾ Tyto filmy dokládají, že i film, a v tomto případě krátký film, reflektoval národní cítění české společnosti v prvních letech existence protektorátu a zapojil se do široké vlny národně obranného historismu. Další krátké filmy o Praze natočené v pozdějších protektorátních letech sice výše uvedenou tendenci postrádají, ale i přesto se těšily diváckému zájmu.²⁵⁾

Využívání motivu Prahy v krátkých filmech natočených za protektorátu nelze ovšem chápat pouze jako reakci na stav české společnosti po 15. březnu 1939. Již v předcházejících letech byla Praha filmaři využívána jako vděčný filmařský objekt a řada filmů z předválečného období se soustředila na zachycení různých podob Prahy.²⁶⁾ Určitou výjimku tvoří v tomto směru film Jiřího Lehovce a Jana Libora *Kamenná sláva*,²⁷⁾ s doprovodným textem Jaroslava Seiferta, natočený v době narůstajícího ohrožení republiky v roce 1938, který je velkolepou oslavou Prahy a její mnohasetleté historie a který se řadí svým ideovým vyzněním k filmům podporujícím hnutí na obranu republiky.²⁸⁾

Do obdobné kategorie se řadí i film Oldřicha Kmínka²⁹⁾ *Praha - láska má*³⁰⁾ natočený ovšem již po 15. březnu 1939 a ve zcela jiné společenské atmosféře. Podobně jako v *Kamenné slávě* je i zde Praha oslavována jako symbol český dějin. Dalším shodným rysem obou filmů je i skutečnost, že autorem doprovodného textu je stejně jako u Kmínkova filmu významný český básník, v tomto případě Josef Hora. Přes uvedené skutečnosti se ovšem filmy v některých aspektech liší. Zatímco *Kamenná sláva* byla natočena v době ohrožení republiky a její autoři se nemuseli obávat cenzurního zásahu kvůli ideové stránce filmu, Oldřich Kmínek musel brát v úvahu specifika protektorátní reality a nemohl si dovolit natočit svůj film o Praze s takovou otevřeností jako jeho kolegové v předcházejícím případě. Ale i tak Kmínkův film *Praha - láska má* nešel pozornosti nacistické cenzury a byl úřadem říšského protektora zakázán.³¹⁾ Tento zákaz a následná snaha několika předních představitelů oficiálních protektorátních vládních kruhů prosadit zrušení zákazu promítání Kmínkova filmu (viz edice korespondence k filmu *Praha-láska má*) dokládají jednak činnost filmové cenzury při úřadu říšského protektora³²⁾ a zároveň vypovídají o snaze některých protektorátních vládních činitelů udržet pro českou kulturu dostatek prostoru v rámci kulturní protektorátní autonomie. Film *Praha - láska má* byl po schválení filmovou cenzurou ministerstva vnitra 3. srpna 1939³³⁾ promítnut dne 6. září 1939 primátorovi hlavního města

25) Viz: *Prahou po západu slunce* (Rudolf Hlaváček, 1940), *Královská kanonie strahovská* (Jindřich Brichta, 1941), *Pražské baroko* (Karel Plicka, 1943).

26) Např.: *Praha, město sta věží* (Josef Hesoun, 1928), *Praha v záři světél* (Svatopluk Innemann, 1928), *Praha v květech* (Adolf Lehner, 1935), *Pražský hrad* (Alexander Hackenschmied, 1936), *Karlův kamenný most pražský* (1937), *Prahou* (Jaroslav Fischer, 1938).

27) *Kamenná sláva*. - Výr. AB, 1938. - Půjč.: Lucerna. - Námět, scénář, režie: Jiří Lehovec, Jan Libora. - Kamera: Jiří Lehovec. - Hudba: Miroslav Ponc. - Text: Jaroslav Seifert.

28) Srov.: Jiří R a k, *Český film a hnutí na obranu republiky*. Obraz vojenského prostředí v kinematografii meziválečného Československa I. Praha 1992, s. 23 - 27.

29) Režisér Oldřich Kmínek (1892 - 1948) vstoupil do českého filmu v roce 1918 nejprve jako herec: *Kozlonoh* (Olga Rautenkranzová, 1918), *Učitel orientálních jazyků* (Olga Rautenkranzová - J. Š. Kolár, 1918). O rok později začal režírovat celovečerní hrané filmy průměrné a podprůměrné kvality: např. *Jindra* (1919), *Dar svatební noci* (1926), *Osada mladých snů* (1931), *Klub tří* (1935).

30) *Praha - láska má*. - Výr. Oldřich Kmínek (Lloydfilm), 1939. - Půjč.: Kosmos. - Námět, scénář, režie: O. Kmínek. - Kamera: Julius Vegricht. - Hudba: Josef Pešta, Bedřich Smetana. - Text: Josef Hora, J. Kmínková. - Mluvené slovo: K. Třešňák.

31) Přesný důvod zákazu ani opětovného povolení Kmínkova filmu filmovou cenzurou úřadu říšského protektora se nepodařilo zjistit (blíže viz edice korespondence k filmu).

32) 1. září 1939 přešla filmová cenzura z ministerstva vnitra do úřadu říšského protektora, kde byla zřízena filmová zkušebna (Filmprüfstelle), později úřad pro schvalování filmů. Tento úřad schvaloval a zakazoval filmy, vybíral filmy přístupné mládeži a označoval vybrané filmy jako tzv. kulturně - výchovné. Zároveň vykonával předběžnou cenzuru připravovaných českých filmů a upravoval jejich náměty.

33) Cenzurní list filmu *Praha - láska má*, SÚA, fond Ministerstva vnitra (1918 - 1950), kar. 218, filmová cenzura.

Prahy JUDr. Otakaru Klapkovi, který ho hodnotil kladně a poté byl od 2. října 1939 promítán v kině Praha. 4. října 1939 bylo jeho promítání z rozhodnutí úřadu říšského protektora zakázáno, ale 3. listopadu 1939 byl film opět povolen (viz edice korespondence k filmu).³⁴⁾ Přesto, že neznáme přesné důvody zákazu Kmínkova filmu, postup filmové cenzury úřadu říšského protektora svědčí o jejím bedlivém sledování protektorátní filmové produkce a o snaze poskytovat co nejméně veřejného promítacího prostoru české filmové tvorbě tlumočící obecné národní pocity. Účast primátora hlavního města Prahy JUDr. Otakara Klapky ve věci zákazu Kmínkova filmu dokládá jeho snahy o zmírňování dopadů germanizace i v oblasti protektorátního kulturního života.³⁵⁾

Film režiséra Oldřicha Kmínka *Praha - láska má* je i jedním z dokladů, jaké místo zaujímaly v rámci české filmové produkce krátké filmy označované jako filmy kulturně výchovné.³⁶⁾ Tyto filmy byly součástí dokumentární a zpravodajské filmové produkce a zaujímaly na předválečném i válečném filmovém trhu významné postavení. Byly využívány nejen pro jejich výchovné a umělecké působení na filmového diváka, ale sehrály nezanedbatelnou roli i v rovině filmové propagandy. Jejich význam stoupl v tomto směru zvláště po vzniku protektorátu, kdy se film stal jedním z hojně využívaných nástrojů masového ovlivňování obyvatelstva v duchu nacionálně socialistické propagandy.³⁷⁾

Pavel Zeman

34) Tisk věnoval první větší pozornost Kmínkově filmu 13. 9. 1939, kdy Večer referoval o jeho promítnutí primátorovi JUDr. O. Klapkovi: "...Tento snímek Lloydfilmu, dlouhý 460 m, natočil operatér Wegracht. Hudební podložení Smetanovým »Vyšehradem« a »Blaníkem«, jakož i slovní doprovod, napsaný básníkem Jos. Horou a namluvený K. Třešňákem, představují vrcholné kvality tohoto snímku, který by mělo hrát každé české kino..." *Film o Praze*. "Večer" 34, 13. 9. 1939, č. 215, s. 5.

S určitými výhradami byla později *Praha - láska má* přivítána opět ve Večeru A. M. Brousílem: "...Tento filmový hold Praze s filmového hlediska náleží k nejlepšímu, co bylo filmem k její oslavě vytvořeno. Rádostný souhlas, s nímž přijímáme ryze filmové hodnoty tohoto dílka, je rušen jedině smutným rozhořčením, se kterým musíme odsoudit nepřipustnou citaci Smetanových básní »Vyšehrad« a »Blaník« jako hudební doprovod k tomuto filmu. Co říkám? »Citace«! Pro skutečnou citaci jsem všemi deseti, ale tohleto je hotová a pohodlná vivisekce Smetanova díla. A přilepovat na takové »citace« ze Smetany své vlastní písňové a sborové skládání, to je, mírně řečeno, troufalost. Jen ať páni filmaři hledají vlastní cesty k hudebním skladatelům a nedluží se u klasiků, kteří se nemohou bránit. To jest jediný stín v této zářivé světlé události filmové..." AMB, *Krátký film o Praze*. "Večer" 35, 5. 5. 1940, č. 104, s. 5.

35) Významná byla i Klapkova odbojová činnost, za kterou byl později zatčen a 4. října 1941 v ruzyňských kasárnách popraven. Blíže viz: Tomáš P a s á k, *Zápasy primátora JUDr. O. Klapky*. Praha 1991.

36) Predikát kulturně výchovný film se uděloval od roku 1922 filmům s "poučnou a výchovnou tendencí" a filmy s tímto predikátem byly osvobozeny od dávky ze zábav při promítání v kinech. V období německého filmu získávaly tento predikát s malými výjimkami pouze filmy přírodovědné, poučné nebo dokumentární. Později bylo přidělování tohoto predikátu rozšířeno i na celovečerní hrané filmy.

37) Využití kulturně výchovných filmů pro potřeby nacistické propagandy za protektorátu dokládá jejich zvýšená výroba, jak ukazuje následující tabulka:

Současně se ze zvýšenou výrobou měnila i obsahová skladba kulturně výchovných filmů. V roce 1939 ještě převažovaly filmy domácí produkce, mezi nimiž zaujímaly významné postavení kulturně výchovné filmy s národní tematikou, např. *František Palacký. Dějiny národa českého* (1939), *Krásná vlast* (Josef Vilímek, 1939), *Praha - láska má* (Oldřich Kmínek, 1939), *Pražské baroko* (Jindřich Brichta, 1939), *Malostranské obrázky* (Ladislav Brom, 1939). V dalších letech se pak prosazují ve větší míře německé propagandistické filmy, např. *Německé vojsko* (Das deutsche Heer, 1940), *Národ za války* (Volk im Krieg, 1940), *Bojová eskadra Lützow* (Kampfgeschwader Lützow, 1941), *Pancéře vpřed* (Panzer marsch, 1942), *Sovětský ráj* (Sovietparadies, 1942), a objevují se i propagandistické filmy domácí provenience - např. *Na okraj nové doby* (Jaroslav Továrek, 1941). Zvýšil se také počet tzv. bezideových filmů odvádějících pozornost diváků od každodenní protektorátní reality, např. *Kašpárek kupuje dům* (1942), *Paňácova cesta do říše snů* (1942), *Ztratila se husa* (1942), *Hon na medvědy v Karpatech* (1943), *Sedm kůzlátek* (1943), *Brambor, král kuchyně* (1944), *Milostný život rostlin* (1944), *Cirkus kouzla zbavený* (1945).